

HUBA ŠITAKE

Šitake (húževnatec jedlý) ako drevokazná huba rastie na listnatých drevinách podobne ako hľiva ustricová. Vo východnej Ázii rastie voľne v prírode, ale ako kulinársku delikatesu jej ročne dopestujú milióny ton na špeciálnych farmách. Obsahuje protinádorové, antibakteriálne a antivírusové látky, upravuje krvný tlak, cholesterol či cukor v krvi, posilňuje imunitu a dokonca vraj vplýva aj na sexuálnu potenciú. Z lesníckeho hľadiska je zaujímavá tým, že pomocou nej sa zvyšky po ťažbe rozložia troj- až osemnásobne rýchlejšie, ako keď sú ponechané na prirodzený rozklad v lese. Výskum zameraný na jej význam pri rozklade poťažbových zvyškov uskutočňujú aj na odštepnom závode Lesov SR š.p. v Krupine (OT Krupina), zatiaľ na osobitných priestranstvách zatiaľ mimo lesa.

OZ Krupina patrí k závodom s dvojstupňovým riadením. Tvorí ho 12 lesných hospodárskych obvodov, dva manipulačno-expedičné sklady a ústredie so 17 zamestnancami. Celková katastrálna výmera je 119 217 ha (lesnatosť 35,1%). 92% porastov je listnatých drevín s ročným objemom ťažby: 98 400 m³.

Popis aktivity

Na území bývalej LS Ladzany, je nevyužívaná lesná škôlka Šipice. V jej priestore sa vyčlenili polička, kde sa v spolupráci s TU vo Zvolene rozbehol projekt s hľivou ustricovou a hubou šitake. O podpore vo vedení OZ pre tento projekt rozhodli aj liečebné účinky huby. Z okolitých porastov sa poťažbové zvyšky vo forme klátov a brvien sústreďujú v lesnej škôlke a očkujú sa hubami. Pri práci súvisiacej s prípravou klátov, očkovaním huby a so zberom plodníc sa nárazovo zamestná asi 10 ľudí. Náklady zo strany OZ Krupina sú minimálne a pokrývajú ich z vlastných zdrojov. Zozbieraný produkt zatiaľ používajú pre vlastnú spotrebu, ale bol by záujem aj zo strany reštaurácií a obchodov. Chýba však vyhovujúca technológia. Pri prenajímaných chatách pestujú šitake aj pre ubytovaných poľovníckych hostí, ktorí majú možnosť špeciality z nej ochutnať. Pestovanie húb je aj jednou z atrakcií pre deti v rámci environmentálnej výchovy napr. pri príležitosti Dňa Zeme.

Chronológia:

2004 – Vytvoril sa v rámci podniku Lesy SR š.p. závod Semenoles, ktorý zastrelil škôlkársku výrobu v rámci podniku. Niektoré škôlky OZ Krupina ostali nevyužité. V tom čase na TU vo Zvolene vznikol výskumný projekt zameraný na huby a drevný odpad. Cieľom bolo otestovať ako rýchlo sa môže drevný odpad rozložiť prostredníctvom pôsobenia húb rodu hľiva a šitake.

2005 – Spustenie testovania rozkladu poťažbových zvyškov pomocou húb

2005 – 2008 Rôzne aktivity smerom k diverzifikácii lesníckych činností (divina, poľovné chaty, pestovanie húb, vianočné stromčeky)

2007 – Projekt Agentúry pre vedu a výskum v rámci výzvy Slovenko-Čína, ostal nepodporený

Aktéri a ich úlohy:

Zamestnanci OZ vyšli s iniciatívou na základe predchádzajúcich skúseností s pestovaním húb, ponúkajúcich sa priestorových možností v zrušenej škôlke a záujmu o inovatívne postupy.

Pracovníci z LF TU poskytli know-how a pomocou projektu prepojenia vedy a praxe získali časť finančných prostriedkov na otestovanie hypotéz o urýchľovaní rozkladu dreva hubou šitake. Skušobní *odberatelia* zo strany miestnych podnikateľov v oblasti stravovania prejavili

záujem o tento druh produktu, spolupráca však stroskotala na technologických požiadavkách. Je vypracovaný projekt a podnikateľský zámer, ktorý bol súčasťou predkladaného neúspešného projektu slovensko-čínskej spolupráce. Významným partnerom v oblasti transferu vedomostí o diverzifikácii smerom k netradičným lesníckym produktom a službám je IPOLY RD s.r.o., partner z Maďarska spolupracujúci v sieti v rámci Ipeľského euroregiónu.

Výzvy do budúcnosti

Nájsť zdroje na prefinancovanie pripraveného technologického projektu. Prenajať napr. nevyužívané haly na bývalých družstevných, dobudovať technológiu podľa hygienických požiadaviek, ktorá by slúžila nie len pre dopestovanie húb ale napr. aj pre balenie diviny, lebo ďalších nedrevných produktov (maliny).

Relevantnosť verejnej politiky a programov

Rozvíja sa spolupráca s možnosťou ďalších projektov v rámci cezhraničnej spolupráce v euroregióne IPOLY cez Záujmové združenie právnických osôb Ipeľský Euroregión. V súčasnosti na území Slovenskej republiky vyvíja svoju činnosť ďalších 11 euroregionálnych združení. Jednou z ich hlavných úloh je výmena skúseností, vyhľadávanie kontaktov a propagácia v oblasti cestovného ruchu a turistiky. Tieto možnosti cezhraničnej spolupráce využívajú lesníci z OZ Krupina pri transfere skúseností maďarských kolegov v oblasti poľovníctva, nákupu a predaja dreva a lesoturistiky.